

Λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων

Έκπομπή 24 (31-7-1974)

... Σ Η Μ Α ...

Ακούτε τη λαογραφική έκπομπή της πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων - Ποντιακή Ήχώ - που γράφει και επιμελείται ο Στάθης Ευσταθιάδης. - Στή λύρα ο Γιωργούλης Κουγιουμτζίδης.

... τό σήμα σβήνει ...

Φίλοι ακροαταί,

Στήν αρχή της σημερινής μας έκπομπής θά παρουσιάσωμε ένα εκλεκτό ποντιακό δημοτικό τραγούδι. Ακολούθως θά μεταδώσωμε ποντιακά λιανο-τραγούδα. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει και ένα ποντιακό ανέκδοτο.

Και πρώτα τό δημοτικό μας τραγούδι. Στήν δημοτική ποίηση άπαντούμε συχνά μία πανέμορφη κόρη, ή όποία έμπνέει τόν έρωτα σέ πολλά παλληκάρια και γίνεται έτσι τό μήλον της έριδος ανάμεσά τους. Πολλές φορές ο λαϊκός ποιητής εμφανίζει τήν κόρη έρωτευμένη μέ όλα τά παλληκάρια. Έν τούτοις, ή ποιητική δεοντολογία προκαλεϊ άπλως μία αισθηματική ένταση και άναταραχή, που άποβλέπουν στήν προβολή άλλων άρετών και στήν καταξίωση άλλων ιδανικών.

Άς ακούσωμε τούς στίχους...

Είνας κόρη έγάπεσεν σεράντα παλληκάρια
τοί σεράντους έμένυσεν: - Έκων βράδον έλῶτε

Και τά σεράντα παλληκάρια φαίνονται άξια. Γι' αυτό δυσκολεύεται ή κόρη νά διαλέξη. Προσκαλεϊ λοιπόν όλους, για νά τούς δώση τήν ευκαιρία ενός σκληροῦ διαγωνισμοῦ.

Σήν πόρταν άτς κιάν έστεικεν έναν δέντρον και μέγαν -
- "Ιντσιαν σύρει κι' άχπάνει άτο, έγώ έκεινον παίρω

Δοκιμάζουν όλα τά παλληκάρια τήν δύναμή τους. "Ομως, κανείς δέν μπορεί νά ξεριζώση τό κελάριο δέντρο.

Και οι σεράντα έπίασαν και 'κ έμετασαλεῦτεν
κι' είνας υίός, χέρας υίός, χέρας και κουρσεμέντας
άπό κορφής έπίασεν κι' άπό ρίζας έχπάεν

Ο υίός της χήρας καταξιώνεται κελικά στά πλαίσια του σκληροῦ

ἀγανισματος. Τό παιδί, πού μεγάλωσε χωρίς πατέρα, χωρίς σπουδαία και ούσιαστική συμπαράσταση. Τό παιδί, πού πέρασε μέσα από αντιξοότητες και πού τελικά ἀναδείχθηκε σέ εὐγενῆ ἀγωνιστῆ τῆς ζωῆς. Εἶχε τήν ἀρετή τῆς ἀνδρείας κόσμημα τῆς ψυχῆς του, γι' αὐτό και βγῆκε νικητής στόν ἀνταγωνισμό μέ σαράντα ἄλλα παλληκάρια. Γι' αὐτό και ἡ πανέμορφη κόρη διαλέγει τοῦτο τό παλληκάρι.

Ὅπισ' ὄπισ' ναί σέραντοι, ὄπισ' ὄπισ' ἀμῆτε
 Χέρας υἱόν ἐγάπεσα, χέρας υἱόν θά παίρω

Ἡ ἐκλογή τῆς κόρης ἀποτελεῖ τήν δικαίωση ἐνός ὀρφανοῦ ἀπό πατέρα παιδιοῦ. Ἡ προτίμησή της στόν γιό τῆς χήρας, πού ἔκανε, ἄλλωστε, μπροστά στά μάτια της τόν μεγάλο ἄθλο, ἔχει ἐιδικότερη σημασία. Οἱ τίμιοι ἀγωνιστά τῆς ζωῆς περνοῦν δυσκολίες, συναντοῦν συχνά τήν περιφρόνηση και ὅμως μέ τήν ἐπιμονή τους και μέ τήν ἀκλόνητη πίστη τους στά ἰδανικά, δικαιώνονται στό τέλος πανηγυρικά. Εἶναι τό γέρας, πού προσφέρει ἡ ζωή στούς ἀληθινά γενναίους.

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Συνεχίζουμε τό πρόγρα μιά μας μέ παντιακά λιανοτράγουδα.

Ἐπάρχουν λιανοτράγουδα μέ σπουδαία ποιητική ἀξία. Περιέχουν θαυμάσιες ποιητικές εἰκόνες, πού φανερώνουν τό πηγαῖο ποιητικό τάλαντο τοῦ ποντιακοῦ λαοῦ.

Εἶναι τόσο ὁμορφα τά μάτια τῆς κόρης. Τό βλέμμα τους προκάλει ἐκσταση. Εἶναι ἐκτός πάσης περιγραφῆς. Οὐράνιος ζωγράφος τά ἔχει ζωγραφίσει, τά πουλιά τοῦ οὐρανοῦ μέ θεία ἐμπνευση.

Τ' οὐρανοῦ τά πετούμενα, τ' οὐρανοῦ τά πουλιά
 ἐνάτσαν κι' ἐζωγράφσανε τ' ὀμματῆ σ' τά πλουμιά

. ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Και τώρα τό ἀνέκδοτό μας. Ἐχει ὡς θέμα τήν ἐπιμότητα τοῦ πνεύματος και τόν σπινθηροβόλο στοχασμό ἐνός χωρικοῦ.

Ἰδίως στόν παλιό καιρός οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων δέν ἐπίστευαν και πολύ στήν ἐξυπνάδα τῶν χωρικῶν. Ἄς παρακολουθήσωμε ὅμως μιάν σχετική ιστοριούλα.

Ἐνας χωρικός ἀπό τά μεσόγεια τοῦ Πόντου πηγάζει γιά πρώτη φο-

ρά στην Τραπεζούντα. Βλέπει τους διάφορους επαγγελματίες και άπορεῖ με τόν τρόπο ζωῆς τους. Δέν ἐκτιμᾷ τό ἐπάγγελμα τοῦ φαρμακοποιοῦ, διότι αὐτός δέν κάνει καί τόσο σοβαρή δουλειά με τά διάφορα χαρτάκια, πού τυλίγει καί δίνει στους πελάτες του, κατὰ τήν ἀντίληψη τοῦ χωρικοῦ πάντοτε. Δέν τοῦ ἀρέσει οὔτε ἡ φευτοδουλειά τοῦ ὑφασματοπώλη, τοῦ ἐπικλοποιοῦ κ. λ. κ.. Στό τέλος ὁ χωρικός στέκει μπροστά σ' ἕνα μεσιτικό γραφετο. Δέν καταλαμβάνει περὶ τίνος πρόκειται, γιατί οὔτε τήν πινακίδα μπορεῖ νά διαβάσῃ οὔτε καί τίποτε ἄλλο καταλαμβάνει. Σκέπτεται λοιπόν...

- Ἀπὸ σ' ὁ γραφεῖτον δύο τρία καρέκλας, ἕνα τραπέζ' καί σῆ τραπέζι τό κιφάλ' εἶνας τσατσαλοκέφαλος, ἄνθρωπος με τή φαλάκραν. Ἐμοῦντσεν, ἐπενοῦντσεν ὁ χωρέτες. Τήν ταπέλλαν νά δεβάζ' κ' ἐπορεῖ. Τερεῖ τόν τσατσαλοκέφαλον καί τιδέν κ' ἐγροικᾷ. Ἀτός τιδέν κ' ἐπουλεῖ, ἄμον ντ' ἐποῖναν οἱ ἄλλ'. Ὁ χωρέτες ἐπεφάσισεν καί ἐσέβεν ἀπὸ σ' ὁ γραφεῖτον.

Καλησπερία, εἶπεν. Ὁ τσατσαλοκέφαλον εἶπεν κ' ἐκεῖνος ἕναν χαμελόν καλησπεραν καί ἐτέρεσεν γιάνια γιάνια τόν χωρέτεν.

Ἐγὼ ἔρθα νά ἐρωτῶ σε ντό πουλεῖς καί ζεῖς. Ἐγὼ Ἰντιναν εἶδα ὁσήμερον στην Τραπεζούνταν, κατ' ἐποῦλνεν, κατ' ἐδίνεν κ' ἐπαίρνεν παράδες. Ἐσύ τιδέν κ' ἐλέπω σε νά πουλῆς. Ὁ χωρέτες εἶπεν κ' ἐστάθεν.

Ὁ μεσίτης ἐγροῖξεν πῶς με τίναν παχοχωρέτεν ἔχ' ν' ἐφτάη. Ἐκλῶστεν εἶπεν ἄτον.

Ἐγὼ γὰδριρί κιφάλι πουλῶ, γὰδριρί κιφάλια, ἐγροῦξες; Ἐθέλεσεν νά λήη ἄτον... ἄμον τ' ἐσόν.

Ἀτότε ὁ χωρέτες ἐτέρεσεν καλά καλά ὀλδερὰ σ' ὀλια τά μερέθες ἀπὸ σ' ὁ γραφεῖτον τῆ τσατσαλοκέφαλονος καί εἶπεν ἄτον.

Γὰδριρί κιφάλια πουλεῖς;

Ναί, ξάν εἶπεν ὁ μεσίτης.

Καί ὁ χωρέτες: Καί ὀλια ἐποῦλτσες καί τ' ἐσόν μαναχόν ἐπέμνεν;

Στόν ὑπαινιγμό τοῦ μεσίτη, ὅτι πουλάει κεφάλια γὰδουριῶν σάν τοῦ χωρικοῦ, πού δέν καταλάβαινε τί ἐστὶ μεσίτης, ὁ χωρικός ἀνταπέδωσε τήν φιλοφρόνηση με τήν δῆθεν ἀπορία του: Καί λοιπόν κύριε μεσίτα τά

πούλησε όλα και έμεινε μόνο τό δικό σου;

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ'

(Άλλοι τρεῖς σκοποῖ μέ λιανοτράγουδα καί ἕνα σόλο λύρα)

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ'

Έδω τελειώνει ἡ ἐμπομπή μας.-Κοντά σας καί πάλι τήν ἐρχόμενη
ἐβδομάδα τήν ἴδια μέρα καί ὥρα.

. Σ Η Μ Α

Άκούσατε τή λαογραφική ἐμπομπή τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Ποντια-
κῶν Σωματείων - Ποντιακή Ἠχώ - πού γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης
Εὐσταθιάδης.-Στή λύρα ὁ Γιωργούλης Κουγλουμτζίδης.

. τό σῆμα σβήνει

Διά τό "καλῶς ἔχειν"

Ὁ ὑπεύθυνος γεν.Γραμματεῦς τῆς Π.Ε.Π.Σ.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ